

ЮРІЙ АНДРОНОВИЧ ГАЛАБУРДА (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Юрій Андронович Галабурда – відомий український мінералог і геохімік, добре знаний серед геологічної спільноти в Україні та за її межами, кандидат геолого-мінералогічних наук, старший науковий співробітник Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка НАН України, один з найулюбленіших учнів академіка Євгена Лазаренка.

Народився Юрій Галабурда 8 листопада 1937 р. на Рівненщині в с. Устенське Здолбунівського р-ну в сім'ї регента (керівника) церковного хору. Нині селу повернули історичну назву Дермань. У XVI–XVII ст. с. Дермань було відомим центром української культури, адже тут працював першодрукар Іван Федоров, а на початку XX ст. народився видатний письменник Улас Самчук, який назвав Дермань “царицею волинських сіл”. У книзі “Дермань в новітній історії” (Рівне, 2014) Юрій Галабурда писав: “Дермань прийшов у мою свідомість разом з одвічними і головними поняттями людини – мама, хліб, Бог, сім'я, родина, Батьківщина... ... Дермань завжди був зі мною, де б я не перебував, що б я не робив”. Юрій Андронович присвятив цю книгу 100-річчю від дня народження мами Надії, яка навчила його любити Бога, Україну та людей.

Саме тут, на мальовничих пагорбах і кручах чарівної Усті та її допливів, якими так захоплювався ще Улас Самчук, минуло нелегке дитинство Юрка. Наприкінці 1943 р. його батька Андроніка Григоровича, який тоді був священником у с. Велика Радогощ Ізяславського р-ну на Хмельниччині, стратили німецькі окупанти за спротив владі – на нього доніс близький сусід, якого німці призначили старостою (як дізналися згодом, він був більшовиком-підпільником). На руках у матері залишилося двоє маленьких синочків – старший Юрко та молодший Тарас.

У 1954 р. Юрій закінчив середню школу в Устенському й подався в Галичину, до Львова. Після навчання у Львівському гірничому технікумі (1954–1957) працював на Луганщині в шахті (1957–1961): безвусого випускника технікуму призначили начальником зміни досвідчених гірників.

Бажання вчитися далі знову привело Юрія Галабурду до Львова, на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Та вже з першого курсу його призвали до лав Радянської Армії (1961–1964). Тільки 1969 р. йому вдалося завершити освіту, отримати диплом з відзнакою і здобути кваліфікацію інженера-геолога за спеціальністю *геохімія*. Отже, шлях ювіляра у велику науку був нелегкий. І невідомо, як би складалася його доля, якби не Євген Костянтинович Лазаренко.

Саме акад. Лазаренко, який 1969 р. очолив у Києві Інститут геологічних наук (ІГН) АН УРСР, запропонував Юрію Андроновичу вступити в аспірантуру і став його науковим керівником. За словами Ю. Галабурди, Євген Костянтинович опікувався ним і науково, і духовно, плекав культуру й мову; під час спільних польових робіт вони відвідували історичні місця, бували й у Дермані.

Аспірантуру Ю. Галабурда закінчив 1972 р. вже в Інституті геохімії і фізики мінералів (ІГФМ) АН УРСР (з 1994 – Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка НАН України (ІГМР)), куди після звільнення акад. Є. Лазаренка з посади директора ІГН АН УРСР перевели весь відділ регіональної та генетичної мінералогії. І саме з 1972 р. наукова діяльність Ю. Галабурди нерозривно пов'язана з цим

відділом – дітищем С. Лазаренка. У 1974 р. молодший науковий співробітник Ю. Галабурда захистив кандидатську дисертацію “Генетические особенности Криворожских железорудных месторождений по данным изучения включений в минералах” та здобув науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук, а 2005 р. його за конкурсом обрано на посаду старшого наукового співробітника.

Юрій Галабурда підписує свою книгу землякам (с. Дермань, 27 вересня 2014 р.).

Завдяки наполегливій праці в лабораторіях, експедиціях, бібліотеках, архівах Юрій Андронович має надзвичайно багатогранні й важливі науково-дослідницькі здобутки. Згадаємо, передусім, результати його кандидатської дисертації, яка стосувалася відтворення умов метаморфогенного мінералогенезу на залізородних родовищах Криворіжжя за флюїдними включеннями в мінералах. Юрій Галабурда був одним із перших, хто довів виняткову інформативність таких включень у метаморфогенних мінералах для з’ясування генезису не тільки криворізьких залізородних родовищ, а й родовищ інших генетичних типів серед метаморфогенно-гідротермальних утворень Українського щита (УЩ) й Мармароського масиву.

У полі зору вченого повсякчас перебували гранітні пегматити УЩ: він досліджував їхню мінералогію та генезис. За даними Ю. Галабурди (1983), післямагматичне перетворення кварцу графічних і пегматоїдних зон пегматитів Коростишівського поля відбувалося з гетерогенних розчинів за $T \geq 400$ °С, $P = 230$ МПа і концентрації розчинів 20,5–15,5 % за NaCl-екв. У кварці пегматитових жил учений уперше виявив включення CO_2 високої густини (1985).

Цікаві дані отримано щодо параметрів мінералогенезу рідкіснометалевих родовищ УЩ. Зокрема, з’ясовано, що головний рудний мінерал Пержанського берилієвого родовища – гентгельвін – кристалізувався з гетерогенної мінералоутворювальної системи водний високотемпературний сольовий розчин + рідкий CO_2 , про що свідчать знахідки в мінералі сингенетичних первинних включень CO_2 і водного розчину (Возняк, Галабурда, Бельський, Довбуш, 2015). Порядок формування мінералів науковці пов’язують зі зміною хімічного складу продуктів дегазації магми основного/ультраосновного складу, які по зонах розущільнення порід глибинного розлому тривалий час надходили у водний розчин зони мінералоутворення родовища.

Односельці вітають Юрія Галабурду на презентації його книги “Дермань в новітній історії”.

Неперевершеними були дослідження флюїдних включень вуглеводнів у мінералах. Разом з Д. Возняком, В. Грициком та В. Квасницею Юрій Андронович уперше відшукав включення рідких нафтоподібних вуглеводнів у “мармароських” діамантах (Українські Карпати). Виявлено еволюційний характер мігрувального нафтовмісного флюїду. Юрію Галабурді та Віктору Квасниці належить перша знахідка включень нафти у гідротермальному кварці вугленосної товщі Донбасу (Донецько-Макіївський вуглепромисловий район).

Юрій Андронович завжди брав активну участь у виконанні госпдогвірних науково-дослідних робіт та впровадженні їхніх результатів у виробництво.

Знаний фахівець мінералогічної школи акад. Є. Лазаренка Юрій Галабурда є автором понад сотні наукових і науково-популярних праць, у яких викладено результати важливих теоретичних і прикладних досліджень з генетичної й регіональної мінералогії України. Серед них численні наукові статті, матеріали і тези доповідей міжнародних та вітчизняних конференцій. Він є співавтором таких монографічних праць, як “Мінералогія Криворожського басейна” (1977), “Мінералогія Приазов’я” (1981), автором розділів “Фториди” та “Битумы и органические минералы” у книзі “Мінералы Украины. Краткий справочник” (1990). Юрій Андронович – один з авторів трьох перших книг серії “Мінерали Українських Карпат”. Зокрема, у книзі “Борати, арсенати, фосфати, молібдати, сульфати, карбонати, органічні мінерали і мінералоїди” (2003) його перу належать описи брошантиту, хальканти, алуногену, гідроцинкіту й артиніту. Він є співавтором численних наукових статей, зокрема, “Локалізація і генезис уранового зруденіння в межах Михайлівської площі (Західноінгулецька смуга Українського щита) (Крамар, Возняк, Галабурда, 2006); “Сингенетичні напівсферичні концентрично-зональні включення гематиту у кварці заноришових пегматитів Волині” (Возняк, Остапенко, Вишневський, Галабурда, 2010); “Вміст цирконію і рідкісних земель у природно й експериментально загартованих стеклах первинних магматичних включень у цирконі рудної зони Азовського Zr-REE родовища (Приазовський мегаблок Українського щита)” (Возняк, Соболев, Кульчицька та ін., 2012); “Про умови утворення Анадольської аланітової “дайки” (Східне Приазов’я)” (Кульчицька, Возняк, Галабурда та ін., 2012)

та ін. У доробку Ю. Галабурди є праці бібліографічного спрямування, зокрема, “Літературні джерела з мінералогії України за 2005–2008 рр.” (2009), а також статті, присвячені акад. Є. Лазаренку: “Поступальна хода генетичної мінералогії академіка Лазаренка” (Возняк, Кульчицька, Галабурда, 2012), “Ювілейний рік академіка Євгена Лазаренка” (2013) та ін.

Юрій Галабурда вітає з 85-річчям проф. О. Матковського
(ЛНУ імені Івана Франка, 17 листопада 2014 р.).

Досить вагома науково-організаційна діяльність Ю. Галабурди, особливо в Українському мінералогічному товаристві (УМТ). Він багаторічний член Ради товариства, двічі обіймав посаду вченого секретаря УМТ (1976–1981, 1997–2001), бере активну участь в організації роботи УМТ, підготовці з’їздів та нарад з мінералогії під егідою УМТ, нагороджений срібним значком і дипломом УМТ за плідну працю на посаді вченого секретаря. Юрій Андронович – член Наукового товариства ім. Шевченка, безпосередній учасник численних міжнародних, всесоюзних і вітчизняних наукових конференцій з проблем термобарогеохімії, мінералогії та геохімії.

Юрій Галабурда не тільки відомий учений. Він люблячий чоловік, тато, дідусь, який завжди відчуває підтримку та любов сім’ї – дружини, двох дочок і чотирьох онуків, завдяки яким він відчувається молодим і життєрадісним.

Товариська і комунікабельна людина, дисциплінований і сумлінний працівник Юрій Андронович заслужив довір’я й авторитет у колективі відділу та всього Інституту. А найголовніше – він Громадянин і Патріот України. Як тут не згадати про його сім нічних вахт і не одне недільне віче на Майдані! Тоді він говорив: “Ліпше бути боягузом на Майдані, ніж сміливцем на дивані!”.

Юрія Галабурду вирізняє любов до рідного Волинського краю й села, у якому зростає і мужнів, пам’ять про батьків, повага до сусідів, односельців, однокласників. Син загиблого від рук гітлерівських окупантів священика УАПЦ, палкий прихильник об’єднання українського православ’я, він чимало зробив для підтримки храму УПЦ КП у Дермані та розбудови Гурбенського Свято-Воскресенського чоловічого монастиря на Повстанських Могилах (у 1944 р. в урочищі Гурби відбувся один із найбільших боїв між вояками Української Повстанської Армії та загонами НКВС).

Юрій Андронович серед учасників ІХ з'їзду УМТ (6 вересня 2017 р.).

Юрій Андронович – творча особистість, поетична натура, співак і поет від Бога. Апофеозом його творчості стала “Поема про Дермань” пам’яті Уласа Самчука. Її опубліковано в книзі “Дермань в новітній історії”, у якій, за слова Миколи Ужвіна, автор органічно поєднав “історичні екскурси й розлогі описи місцевості, спогади дерманців різних поколінь та художньо-публіцистичні роздуми, етнографічні розвідки й фотоілюстрації з поясненнями”. Живіть і надалі для людей, творіть для людей, дорогий Юрію Андроновичу!

В одному зі своїх віршів Юрій Галабурда написав:

“Чи то на бронзі, чи на брилі кам’яній,
Поки живу, лиш про одне щоденно мрію,
Щоб жив і розвивався Дермань мій.
Щоб українцями в нім діти виростали,
Примножували славу Дерманя свого,
Про місце України в світі дбали,
Гідне народу гордого”.

А ще не можна не згадати про любов до дорогого вчителя й наставника Євгена Лазаренка, яку Юрій Галабурда, його чи не найдовіреніший аспірант, проніс через усе життя, не розгубив на складних життєвих перехрестях. Проникливо у виконанні Юрка Андроновича, як його часто називають, звучать і улюблені пісні Євгена Костянтиновича (“Сміються, плачуть солов’ї і б’ють піснями в груди...” на слова Олександра Олеся, музика Василя Безкоровайного), і повсякчасні теплі й щирі спогади, які уособлюють світлий образ Людини, Ученого, Педагога, Патріота, і присвячені йому вірші (“На вічну пам’ять Вчителю Євгену Лазаренку”):

“В науці, у житті великому й малому
Він поруч був – учитель й старший Друг,
За нього ми молились Господу Святому,
Як став згасать від тих в житті недуг.
І він посеред нас і є, і вічно буде,
Поки серця ще наші стукотять,
До нього завжди йтимуть люди,
Щоб дяку, шану й похвалу віддять
За його серце, сповнене любові
До України, до Землі і до людей.
Він буде жити в кожному нашім слові,
А після нас живе хай в пам’яті дітей”.

І щодень, проходячи повз меморіальну дошку Євгена Лазаренка на фасаді ІГМР НАН України, Юрій Галабурда подумки вітається з ним: “Чолом, Батьку!”. Чолом і Вам, Дорогий Побратиме Юрію!

З нагоди ювілею зичимо Вам, вельмишановний і дорогий Юрію Андроновичу, доброго здоров’я, усіляких гараздів та ще багато гарних літ у достатку, любові рідних і близьких та повазі друзів і колег, наукового і творчого довголіття!

З роси і води! Многая і Благая Літа!

О. Матковський, І. Наумко, П. Білоніжка, Є. Сливко